Lietas Nr. A420315813
Lietas arhīva Nr. A42-03158-13/37

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Jelgavā 2013.gada 8.novembrī

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnesis A.Vīksne,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /M.M./ pieteikuma par Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību un morālā kaitējuma Ls 100 atlīdzinājumu par katru Daugavgrīvas cietuma karantīnas kamerās pavadīto dienu.

Aprakstošā daļa

[1] Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk - Pārvalde) 2012.gada 19.decembrī saņemts /M.M./ (turpmāk - pieteicējs) 2012.gada 13.decembra iesniegums (Pārvaldes reģ.Nr.M/6650) par Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, turot pieteicēju, viņaprāt, neatbilstošos uzturēšanas apstākļos. Par to pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam nodarīto kaitējumu EUR 100 apmērā par katru pavadīto dienu minētajos uzturēšanas apstākļos.

Ar Pārvaldes priekšnieka 2013.gada 21.janvāra lēmumu Nr.1/15.2-M/6650 (turpmāk - Lēmums) atteikts pieteicējam izdod administratīvo aktu par nodarīta morālā kaitējuma EUR 100 apmērā atlīdzināšanu par katru pavadīto dienu Daugavgrīvas cietuma karantīnas kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/.

Lēmums pamatots ar sekojošiem argumentiem.

[1.1] Saskaņā ar Daugavgrīvas cietuma sniegto informāciju kamera Nr./numurs/ aprīkota ar sanitāro mezglu, kas ir norobežots no kameras, izlietni ar aukstā ūdens padevi, vienu galdu, diviem soliem, piecām divstāvu gultām, ventilāciju - mākslīgo, apgaismojumu - dabīgo un mākslīgo, kameras platība - 28,3m^2. Kamera ir apmierinošā tehniskā stāvoklī.

[1.2] Daugavgrīvas cietuma kamera Nr./numurs/ ir nodrošināta ar gaisa izsūcēj-ventilācijas sistēmu, gaisa pieplūde notiek caur durvīm, kur ir uzbūvētas speciālas lūkas. Ierīkotā ventilācijas sistēma ir darba kārtībā, sistēmas bojājumi vai darbības pārtraukumi netika konstatēti. Pārvaldes ieskatā, ventilācija Daugavgrīvas cietuma kamerā Nr. /numurs/ ir pietiekamā daudzumā.

[1.3] Dabīgais apgaismojums tiek nodrošināts caur diviem logiem (1,26 m x 1,20 m). Pārvaldes ieskatā, logu izmērs ir pietiekami liels, lai nodrošinātu pietiekošu dabīgo apgaismojumu. Ņemot vērā, ka dabiskā apgaismojuma līmeņa nepietiekamība ir subjektīvs viedoklis, kas pamatots ar personas iekšējām sajūtām un pārliecību, bet katram cilvēkam var būt atšķirīga gaismas uztvere, šīm nolūkam, lai nodrošinātu papildu apgaismojumu kamerā, kamera aprīkota ar vienu dienas apgaismojuma gaismekli (gaismeklī - 2 spuldzes, katras spuldzes jauda - 36W) un ar nakts gaismekli (gaismeklī - 1 spuldze, spuldzes jauda - 25 W). Pārvaldes ieskatā, nav pamata uzskatīt, ka apgaismojums kamerā ir nepietiekošs.

[1.4] Kamerā esošais sanitārais mezgls ir norobežots, un notiesātajiem ir iespējams nodrošināt privātumu. Sanitārais mezgls ir norobežots no visām pusēm ar koka aizslietni. Aizslietņa augstums ir 1,50 m. Pārvaldes ieskatā, sanitārais mezgls ir pietiekami norobežots un nodrošina ieslodzīto privātumu.

[1.5] Pārvalde, izvērtējusi Daugavgrīvas cietuma kameras Nr./numurs/ tehnisko stāvokli un aprīkojumu, secina, ka tā atbilst tiesību aktos noteiktajām prasībām. Pārvalde nekonstatēja Daugavgrīvas cietuma administrācijas pārkāpumus. Pārvaldes ieskatā, pieteicēja norādītais, ka Daugavgrīvas cietuma kamerā Nr./numurs/ bija neatbilstošie uzturēšanas apstākļi, neatbilst faktiskajai situācijai, un minēto Pārvalde vērtē kritiski. Pārvalde uzskata, ka konkrētajā gadījumā pieteicēja uzturēšana minētajās kamerās neradīja viņam būtisku cilvēktiesību aizskārumu.

[1.6] Saskaņā ar Daugavgrīvas cietuma sniegto informāciju, kamera Nr./numurs/ aprīkota ar sanitāro mezglu, kas ir norobežots no kameras, izlietni ar aukstā ūdens padevi, vienu galdu, diviem soliem, piecām divstāvu gultām, ventilāciju - mākslīgo, apgaismojumu - dabīgo un mākslīgo, kameras platība – 27 m^2. Kamera ir apmierinošā tehniskā stāvoklī.

[1.7] Daugavgrīvas cietuma kamera Nr./numurs/ ir nodrošināta ar gaisa izsūcēj-ventilācijas sistēmu, gaisa pieplūde notiek caur durvīm, kur ir uzbūvētas speciālas lūkas. Ierīkotā ventilācijas sistēma ir darba kārtībā, sistēmas bojājumi vai darbības pārtraukumi netika konstatēti. Pārvaldes ieskatā, ventilācija Daugavgrīvas cietuma kamerā Nr./numurs/ ir pietiekama.

[1.8] Dabīgais apgaismojums tiek nodrošināts caur diviem logiem (1,10 m x 1,30 m). Pārvaldes ieskatā, logu izmērs ir pietiekami liels, lai nodrošinātu pietiekošu dabīgo apgaismojumu. Ņemot vērā, ka dabiskā apgaismojuma līmeņa nepietiekamība ir subjektīvs viedoklis, kas pamatots ar personas iekšējām sajūtām un pārliecību, bet katram cilvēkam var būt atšķirīga gaismas uztvere, šīm nolūkam, lai nodrošinātu papildu apgaismojumu kamerā, kamera aprīkota ar diviem dienas apgaismojuma gaismekļiem (gaismeklī - 2 spuldzes, katras spuldzes jauda – 36 W) un ar nakts gaismekli (gaismeklī - 1 spuldze, spuldzes jauda – 25 W). Pārvaldes ieskatā, nav pamata uzskatīt, ka apgaismojums kamerā Nr./numurs/ ir nepietiekošs.

[1.9] Kamerā esošais sanitārais mezgls ir norobežots, un notiesātajiem ir iespējams nodrošināt privātumu. Sanitārais mezgls ir norobežots no visām pusēm ar koka aizslietni. Aizslietņa augstums ir 1,50m. Pārvaldes ieskatā, sanitārais mezgls ir pietiekami norobežots un nodrošina ieslodzīto privātumu.

[1.10] Attiecībā uz pieteicēja iesniegumā norādīto par viņa turēšanu vienā kamerā ar smēķētājiem, Pārvalde secināja turpmāk minēto.

Cietuma administrācijai ir ar tiesību normu paredzētas tiesības noteikt, kurā kamerā notiesātajam jāuzturas, un notiesātajam nav tiesību atteikties uzturēties minētajā kamerā. Pat gadījumos, ja notiesātā persona uzskata, ka viņai ir svarīgs iemesls atteikties izpildīt brīvības atņemšanas iestādes administrācijas likumīgo prasību - uzturēties ierādītajā kamerā, viņa pienākums ir paziņot savus iemeslus cietuma administrācijai, bet administrācijai, vadoties no tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, būtu jāizvērtē, vai konkrētajai personai būtu ierādāma cita kamera.

No Daugavgrīvas cietuma administrācijas sniegtās informācijas Pārvalde noskaidroja, ka, atrodoties Daugavgrīvas cietumā laikposmā no 2012.gada 9.jūlija līdz 2012.gada 10.jūlijam un no 2012.gada 18.jūlija līdz 2012.gada 19.jūlijam, pieteicējs nebija vērsies pie Daugavgrīvas cietuma administrācijas ar sūdzībām par smēķētājiem kamerās.

Pārvalde uzskata, ka minētajā gadījumā, proti, ņemot vērā laikposmu, kuru ir pavadījis iesniedzējs Daugavgrīvas cietuma kamerā Nr./numurs/ un kamerā Nr./numurs/, proti, mazāk par divām diennaktīm, nevar būt konstatējams būtisks cilvēktiesību aizskārums. Uzturēšanās apstākļi Daugavgrīvas cietuma karantīnas kamerā Nr./numurs/ un /numurs/ ir vērtējami kopsakarā ar to, ka minētās kameras ir paredzētas īslaicīgai ieslodzīto ievietošanai.

[1.11] Konkrētajā gadījumā nav konstatēta Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesisks administratīvais akts, līdz ar to nav arī konstatēts zaudējums. Ievērojot minēto, Pārvalde uzskata, ka pieteicēja prasība par nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājuma izmaksāšanu ir nepamatota.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs to pārsūdzēja Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums pamatots ar sekojošiem argumentiem.

[2.1] Tualetes norobežojums kamerās bija formāls, proti, apmēram 1 m augstas koka plāksnes no sāniem, kas nenodrošināja pietiekamu privātumu - viegli ļāva pārredzēt tualeti no gultas otrā stāva.

[2.2] Kamerās netika nodrošināta dabīgā ventilācija, jo logs ir veidots no stikla blokiem, kuri vietām ir aizmūrēti, un tiem priekšā piemetinātas restes. Logi nav atverami. Mākslīgā ventilācija nespēja pildīt savas funkcijas.

[2.3] Kamerās netika nodrošināts pietiekams dabīgais apgaismojums.

[2.4] Pieteicējs tika turēts vienā kamerā ar smēķētājiem. Pieteicēja lūgumu norobežot viņu no smēķētājiem cietuma administrācija neņēma vērā. No dūmiem pieteicējam bija slikta dūša, sāpēja galva un acis.

[2.5] Arī tiesībsargs ir norādījis, ka apstākļi karantīnas kamerās neatbilst cilvēktiesību standartiem.

[2.6] Administratīvās lietas Nr.A420480011 ietvaros pieteicēja iepriekš norādītie apstākļi tikuši atzīti par prettiesiskiem.

[3] Rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu Pārvalde prasījumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā ietvertajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[4] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus, secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[5] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 95.pants paredz, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

Cietsirdīgas un cieņu pazemojošas attieksmes aizliegums ietverts arī Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pantā.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas veiktā konvencijas 3.panta interpretācija konsekventi tiek izmantota arī Latvijas administratīvo tiesu praksē un uzskatīta par saskanīgu ar Satversmes 95.panta saturu.

No konkrētās lietas izriet, ka tiesai jāizvērtē, vai pieteicēja norādīto apstākļu kopums ieslodzījuma vietā – nepietiekams apgaismojums un ventilācija (svaiga gaisa trūkums, piesmēķētas telpas), tualetes nenorobežošana - ir būtiski ierobežojis pieteicēja cilvēktiesības, kas radījis morālo kaitējumu.

[6] Pieteicējs pieteikumā tiesai norādījis, ka 2012.gadā tika ievietots Daugavpils cietuma karantīnas kamerās *(no lietas materiāliem secināms - kamerās Nr./numurs/un Nr./numurs/),* kurās netika nodrošināta dabīgā ventilācija, jo logs ir veidots no stikla blokiem, kuri vietām ir aizmūrēti, un tiem priekšā piemetinātas restes, kā arī logi nav atverami. Mākslīgā ventilācija nespēja pildīt savas funkcijas. Tualetes norobežojums kamerās bija formāls, proti, apmēram 1 m augstas koka plāksnes no sāniem, kas nenodrošināja pietiekamu privātumu - viegli ļāva pārredzēt tualeti no gultas otrā stāva. Pieteicējs tika turēts vienā kamerā ar smēķētājiem. Pieteicēja lūgumu norobežot viņu no smēķētājiem cietuma administrācija neņēma vērā. No dūmiem pieteicējam bija slikta dūša, sāpēja galva un acis.

Pārvalde, izvērtējot pieteicēja iepriekš norādītos apstākļus, Lēmumā (izskatot pieteicēja iesniegumu pēc būtības) konstatējusi, ka pieteicējs atradies Daugavgrīvas cietumā laikposmā no 2012.gada 9.jūlija līdz 2012.gada 10.jūlijam un no 2012.gada 18.jūlija līdz 2012.gada 19.jūlijam kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/. Uzturēšanās apstākļi minētajās kamerās atbilst noteiktajām prasībām, kā arī minētās kameras ir paredzētas īslaicīgai ieslodzīto ievietošanai. Līdz ar to nav konstatēta Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība. Pārvalde uzskata, ka pieteicēja prasība par nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājuma izmaksāšanu ir nepamatota.

Secināms, ka lietā ir strīds, vai Daugavgrīvas cietuma kameru Nr./numurs/ un Nr./numurs/ tehniskais stāvoklis un aprīkojums atbilda tiesību aktos noteiktajām prasībām strīdus laika periodā *(2012.gadā, lietas 4.lapa).*

Ņemot vērā minēto, katrs pieteicēja pieteikumā norādītais apstāklis ieslodzījuma vietā tiks analizēts atsevišķi. Savukārt prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu tiks vērtēts saistībā ar visu faktisko apstākļu kopumu un ietekmi uz ieslodzīto personu.

[7] Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piektā daļa paredz, ka kamerās, kurās uzturas apcietinātie, nodrošina dabisko apgaismojumu, bet diennakts tumšajā laikā — mākslīgo apgaismojumu, kā arī gaisa temperatūru, kas nav zemāka par +°18C, un ventilāciju. Kameras aprīko ar galdu, taburetēm (soliem) un gultām, kā arī iekārto vietas apcietināto personisko mantu glabāšanai un sanitāro mezglu, kas ir norobežots no pārējās telpas.

Saskaņā ar Pārvaldes sniegto informāciju pieteicējs atradies Daugavgrīvas cietuma kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/ laikposmā no 2012.gada 9.jūlija līdz 2012.gada 10.jūlijam un no 2012.gada 18.jūlija līdz 2012.gada 19.jūlijam.

Attiecībā uz nepietiekamu kameras apgaismojumu un ventilāciju un no šiem apstākļiem izrietošajām sekām, tajā skaitā, ka kameras logam ir uzstādītas dzelzs žalūzijas, tiesa konstatē, ka Pārvalde par šiem apstākļiem ir ieguvusi šādus pierādījumus:

1) 2013.gada 7.janvāra izziņa *(lietas 36.-37.lapa),* kurā cita starpā norādīts, ka kamera Nr./numurs/ aprīkota ar sanitāro mezglu, kas ir norobežots no kameras ar koka aizslietni 1,5 m augstumā, izlietni ar aukstā ūdens padevi, vienu galdu, diviem soliem, piecām divstāvu gultām, ventilāciju - mākslīgo, apgaismojumu - dabīgo un mākslīgo *(vienu dienas apgaismojuma gaismekli - 2 spuldzes, katras spuldzes jauda – 36 W, un nakts gaismekli - 1 spuldze, spuldzes jauda - 25 W)*, kā arī kamerā ir divi neatverami stikla bloku logi (1,26 m x 1,20 m), kameras platība - 28,3m^2. Kamera ir nodrošināta ar gaisa izsūcēj-ventilācijas sistēmu, gaisa pieplūde notiek caur durvīm, kur ir izbūvētas speciālas lūkas. Ierīkotā ventilācijas sistēma ir darba kārtībā, sistēmas bojājumi vai darbības pārtraukumi netika konstatēti. Kamera ir apmierinošā tehniskā stāvoklī.

2) 2013.gada 7.janvāra izziņa *(lietas 36.-37.lapa),* kurā cita starpā norādīts, ka kamera Nr./numurs/ aprīkota ar sanitāro mezglu, kas ir norobežots no kameras ar koka aizslietni 1,5 m augstumā, izlietni ar aukstā ūdens padevi, vienu galdu, diviem soliem, piecām divstāvu gultām, ventilāciju - mākslīgo, apgaismojumu - dabīgo un mākslīgo *(diviem dienas apgaismojuma gaismekļiem, katrā 2 spuldzes, katras spuldzes jauda - 36W, un nakts gaismekli - 1 spuldze, spuldzes jauda - 25 W)*, kā arī kamerā ir divi neatverami stikla bloku logi (1,10 m x 1,30 m), kameras platība - 27m^2. Kamera ir nodrošināta ar gaisa izsūcēj-ventilācijas sistēmu, gaisa pieplūde notiek caur durvīm, kur ir izbūvētas speciālas lūkas. Ierīkotā ventilācijas sistēma ir darba kārtībā, sistēmas bojājumi vai darbības pārtraukumi netika konstatēti. Kamera ir apmierinošā tehniskā stāvoklī.

Šajā lietā ir iesniegta tiesībsarga 2012.gada 28.decembra atbilde pieteicējam Nr.6-1/1660. Minētajā vēstulē sniegts atzinumi, kas uz 2011.gada 31.maija, 23.jūlija un 2012.gada augusta apmeklējumu pamata izdarīti par Daugavgrīvas cietuma karantīnas kameru kopējo stāvokli. No vēstules izriet, ka visu karantīnas kameru vērtējums ir aptuveni vienāds, tādēļ tiesībsarga atbildē pieteicējam norādītos secinājumus tiesa atzīst par pieļaujamu un attiecināmu pierādījumu arī attiecībā uz apstākļiem kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/. No atzinuma izriet, ka tiesībsarga biroja darbinieki ir novērojuši vairākus ieslodzīto turēšanas apstākļu trūkumus, par kuriem šajā lietā ir izteikti pieteicēja iebildumi. Proti, tiesībsargs ir norādījis uz dabīgās ventilācijas trūkumu un mākslīgās ventilācijas

nepietiekamību, dabīgā apgaismojuma nepietiekamību, sanitāro mezglu nepietiekamo norobežojumu *(2011.gada vizīšu laikā gūtie atzinumi).* Savukārt 2012.gada augusta vizītes laikā tiesībsargs ir konstatējis, ka karantīnas kamerās *(tajā skaitā kamerā Nr./numurs/)* ir novērsti trūkumi saistībā ar mākslīgā apgaismojuma nodrošināšanu, kā arī ir uzstādīti sanitārā mezgla norobežojumi ar durvīm. Tomēr norādīts uz trūkumiem dabiskā apgaismojuma un ventilācijas nodrošināšanā.

Pieteicējs jebkādus iebildumus par šiem pierādījumiem tiesai nav norādījis.

[8] No iepriekš norādītajiem apstākļiem tiesai nav pamata konstatēt, ka strīdus periodā – laikā no 2012.gada 9.jūlija līdz 2012.gada 10.jūlijam un no 2012.gada 18.jūlija līdz 2012.gada 19.jūlijam, pieteicējam, atrodoties kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/, nebūtu nodrošināts pietiekams mākslīgais apgaismojums un pietiekama kameras mākslīgā ventilācija *(izmantojot tehniskos līdzekļus).*

Savukārt ar lietas materiāliem apstiprinās pieteicēja pieteikumā izteiktais arguments par nepietiekamo dabiskā apgaismojuma trūkumu un svaiga gaisa pieplūdes nodrošināšanas neiespējamību, izmantojot logu, kā arī par divu neatveramu stikla bloku logu esamību kamerās. Tiesas ieskatā nav iespējams nodrošināt telpā pietiekamu dabīgā apgaismojuma līmeni, ja logs veidots no stikla blokiem, kas daļēji absorbē saules gaismu.

Tiesa piekrīt Pārvaldes viedoklim, ka apgaismojuma un ventilācijas pietiekamība ir subjektīva, kā arī secina, ka Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – LSIK) 77.panta pirmā daļa noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi (..). Ne no minētās normas, ne citām LSIK ietvertajām tiesību normām neizriet, ka likumdevējs būtu nodefinējis konkrētas minimālās prasības telpu apgaismojumam un ventilācijai, kurās sodu izcieš notiesātās personas. Tomēr tas nenozīmē, ka šādā gadījumā iestāde vai tiesa varētu atteikties vispār izskatīt šādu jautājumu, pamatojoties uz to, ka šis jautājums nav noregulēts ar likumu vai citu ārējo normatīvo aktu (iestāžu un tiesu juridiskās obstrukcijas aizliegumus – Administratīvā procesa likuma 15.panta divpadsmitā daļa). Līdz ar to gan iestādei, gan tiesai jāvērtē minēto apstākļu esamība, vadoties no subjektīviem kritērijiem *(nav noteikti mērvienībās izteikti robežlielumi, piemēram, lukss (lx) utt.).* Līdz ar to pēc analoģijas piemērojama tiesību norma, kas paredz apcietinātās personas sadzīves apstākļu apmierināšanu (Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piektā daļa). Tiesa, pamatojoties uz iepriekšminētajiem apstākļiem, secina, ka kamerās netika nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums un dabiskā ventilācija *(svaiga gaisa pieplūde caur logu).*

Tomēr tiesa norāda, ka, ņemot vērā pieteicēja īslaicīgo uzturēšanās periodu minētajās karantīnas kamerās *(divas diennaktis),* šāds laika periods nav atzīstams par būtisku, lai nepietiekamu dabiskā apgaismojuma un ventilācijas daudzumu atzītu par tādu, kas būtiski skar cilvēktiesības, jo šādā īsā laika periodā dabiskā apgaismojuma trūkums nevar atstāt nekādu ietekmi uz cilvēka psihoemocionālo stāvokli un nevar radīt nekādus somatiskus traucējumus kā, piemēram, dezorientāciju laikā, bezmiegu u.c. Kā arī nav secināms, ka divu dienu uzturēšanās telpās ar nepietiekamu dabisko ventilāciju varētu būtiski ietekmēt pieteicēja veselības stāvokli. Līdz ar to nav konstatējama Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, jo, lai arī konstatējams, ka kamerās netika nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums un dabiskā ventilācija, tomēr, ņemot vērā minēto apstākļu īslaicīgo ietekmi, nav konstatējams pieteicēja tiesību būtisks aizskārums.

[9] Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piektā daļa cita starpā noteic, ka kamerās, kurās uzturas apcietinātie, sanitāro mezglu norobežo no pārējās telpas.

Pārvalde Lēmumā nav ietvērusi izvērtējumu par pieteicēja norādīto apstākli, ka kamerā tualete nav norobežota no pārējās telpas, vien norādījusi, ka kameras sanitārais mezgls ir norobežots no pārējās telpas *(norobežojuma augstums 1,50 m).*

Eiropas Padomes Ministru komitejas 2006.gada 11.janvāra rekomendācija Rec (2006)2 „Eiropas cietumu noteikumi" (turpmāk – Eiropas cietumu noteikumi) ir pieņemta, lai Eiropas Padomes (Eiropas Savienības) dalībvalstis savos likumos un praksē vadītos no tajā ietvertajiem principiem. Lai gan noteikumu formālais statuss ir vadlīniju piedāvāšana ieslodzījuma vietu administrācijām, tomēr tie uzliek stingrus morālus un politiskus pienākumus dalībvalstīm, kas tos pieņēmušas *(sk. Satversmes tiesas*nbsp;*2001.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr. 2001-05-03 secinājumu daļas 6. punktu).*

Eiropas cietumu noteikumu 19.3.punkts paredz, ka ieslodzītajiem pastāvīgi ir pieejamas sanitārās labierīcības, kurās ievērotas higiēnas prasības un ieslodzīto tiesības uz privātumu.

Savus apsvērumus par sanitārā mezgla (tualetes) norobežojošās sienas esamību un tās augstumu Satversmes tiesa, izskatot lietu par Aizturēto personu turēšanas kārtības likuma 7. panta piektās daļas 1. punkta vārdu „*kuras augstums nepārsniedz 1,2 metrus*" un pārejas noteikumu 1. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 95. pantam, ir paudusi 2010.gada 20.decembra spriedumā lietā Nr.2010-44-01, norādot, ka gan Eiropas cietumu noteikumi, gan arī ANO Ieslodzīto režīma minimālie standartnoteikumi ir attiecināmi gan uz personu, kurai iestāde piemērojusi apcietinājumu, gan arī uz personu, kurai ar notiesājošu spriedumu atņemta brīvība (*sk. minētā sprieduma 10.punktu*). Satversmes tiesa secinājusi, ka normas nolūks ir galvenokārt nodrošināt īslaicīgās aizturēšanas vietas kameras pārredzamību, nevis aizsargāt personas privātumu. Par šādu nolūku liecina arī tas, ka normā vārdu „siena" likumdevējs ir lietojis vienskaitlī. Faktiski sanitārais mezgls, lai arī kurā kameras vietā tas atrastos, parasti no pārējās telpas ir atdalīts tikai ar vienu norobežojošo sienu un tātad vienmēr būs pārredzams vismaz no vienas puses.No minētā Satversmes tiesa secināja, ka Aizturēto turēšanas likuma 7. panta piektās daļas 1. punkta vārdu „*kuras augstums nepārsniedz 1,2 metrus*" nepieciešamība no sabiedrības drošības viedokļa nav līdzsvarota ar personas privātuma aizsardzības interesēm (*sk. turpat 9.punktu).*

Satversmes tiesa, atsaucoties uz vairākiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumiem, konstatējusi, ka Konvencijas 3. panta pārkāpums ir konstatējams tieši nepietiekamā sanitārā mezgla norobežojošās sienas augstuma dēļ šādos gadījumos: sanitāro mezglu norobežojošās sienas augstums bija aptuveni 1,45 – 1,65 metri un tā sanitāro mezglu norobežoja tikai no vienas puses;

sanitāro mezglu norobežojošā siena bija 1,1 – 1,3 metrus augsta; sanitārais mezgls bija norobežots no pārējās kameras ar vienu metru augstu ķieģeļu sienu un 1,2 metrus augstiem aizkariem; sanitāro mezglu norobežojošās sienas augstums bija 1,5 metri. Turpat Satversmes tiesa norādījusi uz Latvijas Republikas Ministru kabineta pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās atzinumu, ka aizturētajai personai ir jābūt pieejamam atbilstošam un tīram sanitārajam mezglam, turklāt tam jābūt iekārtotam tā, lai netiktu skarta personas cieņa un izmantošanas laikā tas *nebūtu atklāts jebkuras citas personas skatam*. No iepriekš norādītā Satversmes tiesa secinājusi, ka (..) ir jābūt norobežotam sanitārajam mezglam, kas garantētu personas privātuma aizsardzību un (..) ka likumdevēja pienākums ir pieņemt tādas normas, kas efektīvi aizsargātu personas privātumu (*sk. turpat 10.punktu)*.

Tādējādi Satversmes tiesa atzinusi, ka, [pat] nosakot sanitāro mezglu norobežojošās sienas maksimālo augstumu – „*kuras augstums nepārsniedz 1,2 metrus*", personai var radīt tādu tiesību aizskārumu, kas nonāktu pretrunā ar Satversmes 95.panta otrā teikuma vārdiem „cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta".

Pieteicējs pieteikumā ir norādījis, ka tualetes norobežojums kamerās bija formāls, proti, apmēram 1 m augstas koka plāksnes no sāniem, kas nenodrošināja pietiekamu privātumu - viegli ļāva pārredzēt tualeti no gultas otrā stāva. Savukārt Pārvalde norāda uz 1,5 m augsta norobežojuma esamību. Tiesas ieskatā minēto apstiprina arī tiesībsarga 2012.gada 28.decembra atbildē Nr.6-1/1660 sniegtā informācija, ka 2012.gada augusta vizītes laikā konstatēts, ka iepriekš sniegtās rekomendācijas saistībā ar sanitārā mezgla norobežošanu ņemtas vērā *(lietas 11.lapa).*

Tiesa, ņemot vērā iepriekš norādītās Satversmes tiesas atziņas un izvērtējot lietā esošos apstākļus, konkrētajā gadījumā uzskata, ka sanitārais mezgls kamerā ir pietiekami norobežots no dzīvojamās telpas tādā veidā, lai tas būtiski neskartu kamerā atrodošās personas, konkrētajā gadījumā – pieteicēja tiesības uz privātumu. Tiesa uzskata, ka sanitārā mezgla norobežošana ar 1,5 m augstu koka norobežojumu *(kurā ierīkotas durvis)* ir pietiekams izskatāmajā situācijā, kad persona īslaicīgi atrodas karantīnas kamerā.

Sanitārā mezgla norobežošana ir saistīta nevis ar to, ka tam ir jānodrošina, lai ieslodzītais vispār nav redzams, bet gan lai nodrošinātu ar tualetes apmeklējumu saistīto dziļi personisko un intīmo detaļu noslēpšanu no citu acīm. Būtiski ir tas, ka šāds norobežojums pilda savu funkciju, t.i., norobežo personu tualetes apmeklējuma laikā no pārējās telpas un pietiekamā līmenī slēpj šāda apmeklējuma intīmās detaļas. Tāpat tiesa norāda, ka naktsmiera laikā *(proti, laikā, kad ieslodzītie atrodas gultā)* kamerās tiek samazināta apgaismojuma intensitāte, kas papildus nodrošina personas ierobežotu redzamību, kas atrodas sanitārajā mezglā.

[10] Izvērtējot pieteicēja izvirzītos argumentus, ka viņam netika nodrošināta no tabakas dūmiem brīva uzturēšanās kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/, tiesa tos atzīst par nepamatotiem un piekrīt Lēmumā norādītajiem apsvērumiem *(sk. sprieduma [1.10] punktu),* ka pieteicējam saskaņā ar tiesību normām ir tiesības pieprasīt no cietuma administrācijas viņa pārvietošanu uz citu kameru ar mērķi atrasties tādā kamerā, kur viņš netiktu pakļauts pasīvai smēķēšanai. Pieteicējs ar šādiem lūgumiem pie cietuma administrācijas vērsies nav, ko apliecināta Daugavgrīvas cietuma izziņa *(lietas 38.lapa).* No tiesā iesniegtā pieteikuma kopumā tiesa secina, ka pieteicējs ir vērsies tiesā nevis ar mērķi uzlabot nākotnē uzturēšanās apstākļus cietumā, bet gan nolūkā panākt labvēlīga nolēmuma pieņemšanu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Ņemot vērā minēto, tiesa norāda, ka Administratīvā procesa likuma 94.pantā ir noteikts personas līdzatbildības princips publiskajā tiesībās, proti, personai ir pienākums savu zināšanu un praktisko iespēju robežās darīt visu iespējamo, lai samazinātu savus zaudējumus vai kaitējumu, kā arī darīt iestādei zināmus apstākļus, kurus tai nepieciešams zināt, lai konstatētu attiecīgā publisko tiesību subjekta atbildības pamatu un nodarīto zaudējumu vai kaitējuma apmēru. Ja iesniedzējs šo pienākumu nepamatoti nepilda, vēlāk, apstrīdot iestādes lēmumu augstākā iestādē vai pārsūdzot to tiesā, viņš uz attiecīgajiem apstākļiem nevar atsaukties.

Tiesa, vērtējot personas līdzatbildības principu, atzīst, ka tas ir attiecināms ne tikai uz jautājumiem par atlīdzinājuma noteikšanu, bet arī daļā par iestādes prettiesiskas faktiskās rīcības konstatēšanu. Tiesas ieskatā nav pieļaujams, ka persona, atrodoties apstākļos, kas tās ieskatā neatbilst cilvēktiesībām un rada būtiskus apgrūtinājumus, neveic nekādas darbības, lai savu stāvokli uzlabotu vai novērstu jebkādus tiesību ierobežojumus. Šādos apstākļos personas vēršanās pret iestādi pieteikuma kārtībā ir vērtējama kā formāla un nepamatota savu tiesību izlietošana. Konkrētajā gadījumā nav pamata atzīt, ka pastāvējuši jebkādi šķēršļi, kas liegtu pieteicējam aktīvi iestāties savu tiesību aizsardzībai pret pasīvo smēķēšanu, bet pieteikums par brīvības atņemšanas iestādes faktisko rīcību šajā daļā ir atzīstams par formālu un negodprātīgu savu tiesību izlietojumu.

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens var prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. No minētās tiesību normas izriet, ka priekšnoteikums atlīdzības pieprasīšanai ir zaudējumi un kaitējums, kas personai nodarīts ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, un tiesu praksē atzīts, ka pieteikuma priekšmets nevar būt atlīdzinājuma pieprasīšana bez prasījuma saistībā ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Tā kā tiesa nav konstatējusi Daugavgrīvas cietuma prettiesisku faktisko rīcību, arī pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu ir noraidāms.

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 124.panta pirmo daļu par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā maksā valsts nodevu Ls 20 apmērā. Savukārt Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturtā daļa noteic, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā no sprieduma stāšanās spēkā.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2013.gada 27.februāra lēmumu pieteicējs pilnībā atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā. Ievērojot, ka pieteikums tiek noraidīts kā nepamatots, pieteicējam uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu par pieteikuma izskatīšanu tiesā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, 246.-251., 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /M.M./ pieteikumu par Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību un morālā kaitējuma Ls 100 atlīdzinājumu par katru Daugavgrīvas cietuma karantīnas kamerās pavadīto dienu.

Uzlikt par pienākumu /M.M./ triju mēnešu laikā no sprieduma stāšanās spēkā atlīdzināt valstij valsts nodevu Ls 20 (divdesmit latu) apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnesis A.Vīksne